

Strasbūra, 6 novembris, 2020

EIROPAS TIESNEŠU KONSULTATĪVĀ PADOME (ETPK)

CCJE Atzinums Nr. 23 2020)

Tiesnešu apvienību loma tiesu neatkarības atbalstīšanā

I. Ievads

1. Saskaņā ar Ministru komitejas piešķirtajām pilnvarām Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE) ir sagatavojusi atzinumu par tiesnešu apvienību lomu tiesu neatkarības atbalstīšanā.
2. Šis atzinums ir sagatavots, pamatojoties uz iepriekšējiem CCJE atzinumiem, CCJE Tiesnešu hartu (2010) un attiecīgajiem Eiropas Padomes instrumentiem, jo īpaši Eiropas Hartu par tiesnešu statūtiem (1998) un Ministru komitejas ieteikumiem CM/Rec(2010)12 par tiesnešiem: neatkarība, efektivitāte un atbildība un CM/Rec(2007)14 par nevalstisko organizāciju juridisko statusu Eiropā, Eiropas Komisijas demokrātijai caur tiesībām (Venēcijas komisijas) ziņojumu par tiesnešu vārda brīvību (CDL- AD(2015)018), Venēcijas komisijas un EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja (EDSO/ODIHR) kopīgās pamatnostādnes par asociāciju brīvību. Tā vērā arī ANO Pamatprincipus par tiesu varas neatkarību, Bangalora Tiesnešu rīcības principus, Starptautiskās tiesnešu asociācijas Vispārējo tiesnešu hartu, ANO Īpašā tiesnešu biroja pirmo ziņojumu par tiesnešu neatkarību, ANO Īpašā

2012. gada 21. maija ziņojumu par tiesībām uz miermīlīgu pulcēšanās un biedrošanās brīvību (A/HRC/20/27) un ANO īpašā referenta par tiesnešu un advokātu neatkarību 2019. gada 24. jūnija trešo ziņojumu, kurā aplūkota tiesnešu un prokuroru vārda, biedrošanās un miermīlīgas pulcēšanās brīvības īstenošana.

3. Atzinumā ņemtas vērā arī CCJE locekļu atbildes uz anketas jautājumiem par tiesnešu apvienību lomu tiesu neatkarības atbalstīšanā, kā arī šo atbilžu kopsavilkums un provizorisks projekts, ko sagatavojis Eiropas Padomes eksperts, tiesnesis Gerhards REISSNER⁽¹⁾.

II. Atzinuma darbības joma

4. 12 no 35 dalībvalstīm, kas atbildēja uz anketas jautājumiem, ir tikai viena tiesnešu asociācija. Lielākajā daļā šo dalībvalstu ir vairāk nekā viena asociācija.
5. Dalībvalstu apsekojums liecina, ka tiesnešu ļoti dažādas. To kvalifikācija dalībai tajās ir atšķirīga, to mērķi ir atšķirīgi, un to lielums un pārstāvība ir ļoti atšķirīga.
6. Dažās asociācijās var piedalīties tikai noteikta līmeņa tiesas tiesneši, piemēram, Augstākās tiesas tiesnešiem dažkārt ir atsevišķa asociācija. Citas apvieno noteiktas specializācijas tiesnešus. Visizplatītākās šāda veida apvienības ir administratīvo tiesu tiesnešu atsevišķas apvienības. Pastāv arī sieviešu tiesnešu apvienības². Tomēr vairumā gadījumu asociācijas ļauj visiem tiesnešiem kļūt par to locekļiem.
7. Dalība visu veidu asociācijās ir brīvprātīga. Tāpēc asociācijas lielums attiecībā uz biedru skaitu var būt ļoti atšķirīgs, un - kas ir vēl svarīgāk - asociācijas reprezentativitāte, proti, to tiesnešu, kuri ir asociācijas biedri, attiecība pret visiem tiesnešiem, kuri varētu būt šīs asociācijas biedri, ir ļoti atšķirīga.
8. Tiesnešu apvienībām var būt juridiskas personas statuss. Lielākā daļa no tām ir izveidotas saskaņā ar likumu par pilsoniskajām apvienībām. Tās var veidot arī kā neformālas tiesnešu grupas.
9. Visas tiesnešu apvienības nodrošina tīklu un platformu, lai apmainītos ar informāciju un sazinātos starp saviem biedriem. Lielākās daļas asociāciju galvenie mērķi ir veicināt un aizstāvēt tiesnešu neatkarību un tiesiskumu, kā arī nodrošināt tiesnešu statusu un atbilstošus darba apstākļus. Citi svarīgi mērķi ir tiesnešu apmācība, tiesnešu ētika un ieguldījums tiesu sistēmas reformās un likumdošanā.
10. Šajā atzinumā tiesnešu apvienības ir pašpārvaldes bezpeļņas organizācijas ar vai bez juridiskas personas statusa, ko veido biedri, kuri brīvprātīgi piesakās dalībai.
11. Lielākajā daļā asociāciju par tās locekļiem var kļūt tiesneši, tostarp vairumā gadījumu arī pensionēti tiesneši. Dažās asociācijās tiesneši praktikanti un tiesnešu palīgi varēja

¹ Tiesnesis REISSNER 2012.-2013. gadā bija CCJE prezidents un ilggadējs CCJE darba grupas loceklis.

² Par sieviešu tiesnešu asociāciju pastāvēšanu ziņoja Bosnija un Hercegovina, Itālija, Slovākija, Ukraina un Apvienotā Karaliste.

arī kļūt par biedriem. Dažās asociācijās, jo īpaši, ja tiesnešiem un prokuroriem kopīga karjera, arī prokurori var būt biedri.

III. Starptautiskais un Eiropas regulējums

12. Vispārējā cilvēktiesību deklarācija⁽³⁾ · Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (ICCPR)⁴ un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (ECHR)⁵ ikvienam piešķir tiesības apvienoties, proti, tiesības veidot apvienības un iestāties tajās.
13. Tāpat kā visām personām, arī tiesnešiem ir šīs pamattiesības, kuras aizsargā iepriekš minētie dokumenti⁽⁶⁾. Īstenojot savas tiesības uz miermīlīgas pulcēšanās brīvību, tiesnešiem būtu jāpatur prātā sava atbildība un jāizvairās no situācijām, kuras varētu uzskatīt par nesavienojamām ar viņu iestādes autoritāti vai par nesavienojamām ar viņu pienākumu būt neatkarīgiem un objektīviem un tikt uztvertiem kā neatkarīgiem un objektīviem⁽⁷⁾.
14. Tiesības apvienoties nav tikai tiesneša personīgās interesēs. Attiecībā uz tiesnešiem šīs tiesības ir arī visas tiesu varas interesēs. Tiesnešiem tiesības apvienoties ir skaidri piešķirtas ANO Tiesu varas neatkarības pamatprincipos⁸, Bangalora Tiesnešu rīcības principos⁹ un Vispārējā tiesneša hartā⁽¹⁰⁾.
15. Eiropā tiesības veidot tiesnešu apvienības tika tālāk attīstītas 1998. gadā ar Eiropas Hartu par tiesnešu statūtiem¹¹ un 2010. gadā ar Eiropas Padomes Ministru komitejas leteikumu (2010) 12 par tiesnešiem, tiesnešu neatkarību, efektivitāti un atbildību (Ieteikums (2010) 12)⁽¹²⁾ un CCJE Tiesnešu magna hartu (pamatprincipi)¹³. Eiropas hartā ir uzsvērts tiesnešu apvienību ieguldījums to tiesību aizsardzībā, kuras tiesnešiem piešķir viņu statuss, un leteikumā (2010)12 tas ir atkārtots, nosaucot tiesneša statusa galveno elementu, proti, neatkarību, un kā papildu uzdevumu pievienojot tiesiskuma veicināšanu. Tiesnešu Magna Carta šo mērķi formulē kā "tiesu varas misijas aizstāvību sabiedrībā". Šādas norises uzdevumu paplašināšanas ziņā var vērot arī, analizējot tiesnešu asociāciju mērķus, kur mūsdienās aizvien lielāku uzmanību tiesnešu statusam pavada tikpat spēcīga apziņa par tiesiskuma ievērošanas veicināšanu.

³ ANO Ģenerālās asamblejas 1948. gada 10. decembrī pieņemtā Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, 20/1. pants.

⁴ Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, ko ANO Ģenerālā asambleja pieņēma 16.12.1966.

⁵ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (ECTK) (4.11.1950.), 11./1. pants.

⁶ CCJE Atzinums Nr. 3 (2002) par principiem un noteikumiem, kas reglamentē tiesnešu profesionālo uzvedību, jo īpaši ētiku, nesavienojamu rīcību un neobjektivitāti, 27. punkts.

⁷ Salīdziniet arī ar ANO Īpašā referenta tiesnešu un advokātu neatkarības jautājumos trešo ziņojumu par tiesnešu un prokuroru vārda, biedrošanās un miermīlīgas pulcēšanās brīvības īstenošanu, 2019. gada 24. jūnijs, 107. ieteikums.

⁸ Apvienoto Nāciju Organizācijas Pamatprincipi par tiesu varas neatkarību (apstiprināti Ģenerālajā asamblejā 29.11.1985.), 9. punkts.

⁹ Bangaloras Tiesnešu uzvedības principi, 4.-6. princips.

¹⁰ Vispārējā tiesneša harta (pieņemta IAJ 14.11.2017.) 3/5. pants.

¹¹ Eiropas harta par tiesnešu statūtiem: 1.7. un 1.8. princips.

¹² Ieteikums (2010)12, 25. punkts.

¹³ CCJE Tiesnešu magna harta (pamatprincipi) (17.11.2010.), 12. punkts.

IV. Tiesnešu apvienību pamatojums un mērķi

16. Tiesneši ir valstu, kas balstās uz demokrātiju, tiesiskumu un cilvēktiesībām, pamatelementi¹⁴. No šīs lomas loģiski izriet, ka iepriekš minētajos Eiropas standartu izstrādes dokumentos ir paredzēti un daudzu tiesnešu asociāciju statūtos kā galvenie mērķi ir izvirzīti divi galvenie mērķi: 1) izveidot un aizstāvēt tiesu varas neatkarību; 2) veicināt un uzlabot tiesiskumu. Abi mērķi veicina ECTK 6. pantā noteikto pamattiesību uz taisnīgu tiesu, ko izskata neatkarīgs un objektīvs tiesa, efektīvu īstenošanu.
17. Tiesnešu apvienības pirmais mērķis - izveidot un aizstāvēt neatkarību - cita starpā ietver tiesnešu un tiesu varas aizsardzību pret jebkādiem neatkarības pārkāpumiem, prasību nodrošināt pietiekamus resursus un apmierinošus darba apstākļus, censties panākt pienācīgu atalgojumu un sociālo nodrošinājumu, noraidīt netaisnīgu kritiku un uzbrukumus tiesu varai un atsevišķiem tiesnešiem, izveidot, veicināt un īstenot ētikas standartus, kā arī nodrošināt nediskrimināciju un dzimumu līdzsvaru.
18. Tiesnešu apvienības otrais mērķis - veicināt un uzlabot tiesiskumu - cita starpā ietver ieguldījumu apmācībā, zināšanu un paraugprakses apmaiņā un dalīšanās ar tām, ieguldījumu tiesiskuma īstenošanā kopā ar tiem, kas par to atbildīgi, ieguldījumu tiesu sistēmas reformās un likumdošanas procesā, plašsaziņas līdzekļu un sabiedrības informētības veicināšanu par tiesnešu lomu, tiesu varu un tiesiskumu.
19. Līdz šim minētie mērķi nav tikai tiesnešu apvienību mērķi. To sasniegšanā liela nozīme ir vairākiem citiem dalībniekiem gan tieslietu sistēmā, gan ārpus tās. Lai gūtu panākumus, ir nepieciešama savstarpēja cieņa, atvērtība, atbalsts un sadarbība.
20. Tiesnešu apvienības var arī veicināt tikšanās ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, kuri var paust sabiedrības vēlmes attiecībā uz tiesu sistēmu un tieslietu izpildi¹⁵.
21. Acīmredzams tiesnešu apvienības mērķis ir izveidot tīklu starp tās biedriem. Tā apvieno tiesnešus, kuri veic savus uzdevumus individuāli vai tiesnešu kolēģijā, kuriem tomēr ir kopīgas intereses un vajadzības. Tiesnešu savstarpējā dialoga un kritikas iespēju nodrošināšana palīdz uzlabot neatkarību, izmantojot paškritiku no tiesu sistēmas iekšienes, un attīstīt spēcīgu, uz vērtībām balstītu tiesu sistēmu. Būdami kopā apvienībā, tiesneši apmainās ar pieredzi un paraugpraksi⁽¹⁶⁾. Visauglīgākais tas ir tad, ja dažādu tiesu līmeņu un jurisdikciju tiesneši. Tiesnešu apvienības var būt arī vieta, kur padziļināt specializēto tiesnešu zināšanas un tādējādi veicināt tiesību aktu konsekventu piemērošanu. Un visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi, tiesnešu apvienības palīdz veidot kopīgu garu tiesu varas neatkarībai, cilvēktiesībām un tiesiskumam.

¹⁴ Par tiesu varas lomu sk. CCJE Atzinumu Nr. 18 (2015) par tiesu varas stāvokli un tās attiecībām ar citām valsts varām modernā demokrātijā.

¹⁵ CM/Rec(2010)12, 20. punkts.

¹⁶ Līdzīgi kā attiecībā uz apmaiņu starp tās pašas tiesas tiesnešiem, jo daudzās dalībvalstīs tiek rīkotas tiesnešu savstarpējas sanāksmes, kuru mērķis ir "izplatīt juridiskās jaunākās judikatūras un labas profesionālās prakses sasniegumus", sk. 2019. gada 6. decembra CEPEJ ziņojumu "Izjaucot tiesnešu izolētību - pamatnostādnes tiesnešu prasmju un kompetenču uzlabošanai, zināšanu apmaiņas un sadarbības stiprināšanai un pārvarēšanai no tiesnešu izolētības kultūras", CEPEJ(2019)15, 8. lpp.

22. Tiesnešu apvienības veicina arī pārrobežu sadarbību un dod iespēju apmainīties ar citu apvienībām. Tās apvienojas arī Eiropas līmenī ar vairāku Eiropas tiesnešu asociāciju un organizāciju starpniecību. Tādējādi valstu tiesnešu apvienības paver saviem biedriem iespēju starptautiskai pieredzes apmaiņai, un tām ir nozīmīga loma Eiropas standartu izplatīšanā valstu tiesnešu kopienās.
23. Pamatojoties uz iepriekš minētajiem svarīgajiem tiesnešu apvienību aspektiem un to nozīmi dalībvalstu tiesu sistēmu pamatvērtību atbalstīšanā, CCJE uzskata, ka ir ļoti vēlams, lai katrā tiesu sistēmā pastāvētu vismaz viena šāda tiesnešu apvienība.

V. Kā tiesnešu apvienības var sasniegt savus mērķus

A) Tiesu sistēmā

24. Veicinot un aizstāvēt tiesnešu un tiesu varas neatkarību, tiesnešu ir jāveic dažādi pasākumi. Atsevišķa tiesneša neatkarībai ir nepieciešama neatkarīga tiesu vara¹⁷. Neatkarība nepieļauj ne tikai ietekmi no ārpuses, bet arī no tiesu sistēmas iekšienes¹⁸. Tiesnešu apvienības bieži var saskarties ar draudiem, netaisnīgu kritiku un uzbrukumiem. Taču daudz grūtāk ir cīnīties pret nepamatotu iejaukšanos, kas izpaužas kā kompetento iestāžu lēmumi, kuri ietekmē tiesnešu karjeru (iecelšana amatā, paaugstināšana amatā, pārcelšana citā amatā, disciplinārās un novērtēšanas procedūras u. c.), vai visa veida lēmumi attiecībā uz tiesu administrāciju.
25. Šādu lēmumu pieņemšana ir uzticēta Tieslietu padomēm, tiesu administrācijas iestādēm, tiesu priekšsēdētājiem un dažkārt pat izpildvarai (valdībai vai tieslietu ministram). Tāpēc, lai sasniegtu savus mērķus, tiesnešu apvienībām ir jāsažinās ar šīm iestādēm un jāvēršas pie tām.
26. Šādu kontaktu pamatā jābūt atklātībai, savstarpējai cieņai pret attiecīgajām lomām un kompetencēm un gatavībai uzklaut otru puses argumentus. Tiesnešu apvienībām nevajadzētu iejaukties karjeras lēmumu pieņemšanā, taču tās var uzraudzīt, vai kompetentie dalībnieki ievēro pareizu procedūru un piemēro pareizus kritērijus.
27. Tiesu administratoriem jāapzinās, ka tiesnešu apvienības ne tikai nodod savu biedru nostāju, bet tās ir arī savu biedru pieredzes kausētava. Ļoti bieži tieši praktizējošie tiesneši vislabāk zina, kas ir nepieciešams praksē. CCJE ir ieteikusi, ka tiesas tiesnešu struktūrām būtu jākonsultē tiesas priekšsēdētājs¹⁹. Līdzīgā veidā tiesnešu apvienībām varētu būt šāda padomdevēja loma arī attiecībā uz tiesu administratoriem vai visu līmeņu tiesu pārvaldes iestādēm.
28. Īpaši tiesu administrācijas līmenī, kas ir atbildīga par dažādu direktīvu un noteikumu pieņemšanu, tiesnešu apvienību iesaistīšanās attiecībā uz stratēģiskiem mērķiem un svarīgiem vispārēji piemērojamiem jautājumiem varētu būt lietderīga un ieteicama.

¹⁷ CM Ieteikums (2010)12, 4. punkts.

¹⁸ ECT spriedums lietā *Parlov-Tkalcic pret Horvātiju*, Nr. 24810/06, 86. punkts, spriedums lietā *Agrokompleks pret Ukrainu*, Nr. 23465/03, 137. punkts un citi.

¹⁹ CCJE Atzinums Nr. 19 (2016) par tiesu priekšsēdētāju lomu, 19. punkts.

29. Lielākajā daļā dalībvalstu lēmumi par tiesnešu karjeru un/vai tiesu administrēšanu ir uzticēti Tieslietu padomēm²⁰. To galvenais uzdevums ir aizsargāt tiesu varas un atsevišķu tiesnešu neatkarību un tiesiskumu²¹. Tādējādi Tieslietu padomju uzdevumi un tiesnešu apvienību galvenie mērķi sakrīt. Daudzos gadījumos viedokļi būs saskaņoti, tomēr starp tiesnešu apvienībām un Tieslietu padomēm var rasties atšķirīgi viedokļi, jo padomju sastāvā parasti ir gan tiesneši, gan personas, kas nav tiesneši. Šādās situācijās vajadzētu notikt atklātai viedokļu apmaiņai.
30. Meklējot paraugpraksi, CCJE uzzināja, ka divās dalībvalstīs⁽²²⁾ darbojas konsultatīvās padomes, kurās *cita starpā* ir tiesnešu un prokuroru asociāciju pārstāvji un kurās tiek apspriesti jautājumi, kas saistīti ar viņu profesionālajām interesēm, tostarp viņu statusu, darba apstākļiem, atalgojumu un citiem līdzīgiem jautājumiem, un tiek sagatavoti nesaistoši ieteikumi par attiecīgiem tiesību aktu grozījumiem. CCJE iesaka šādas iniciatīvas.
31. CCJE ir ņēmusi vērā, ka vairākās dalībvalstīs tiesnešu ir zināma ietekme uz Tieslietu padomes locekļu atlasī, vai nu tām ir tiesības sniegt viedokli par kandidātiem²³, atbalstīt kandidātus, kuriem nepieciešams, lai viņus izvirzītu noteikts skaits kolēģu⁽²⁴⁾, ir iespēja izvirzīt tiesnešus²⁵ vai juridisks pienākums izvirzīt kandidātus⁽²⁶⁾, vai arī tām ir juridiski pamatota formāla nostāja attiecībā uz atlasī⁽²⁷⁾, vai pat tās pašas ievēl locekļus²⁸.
32. Šāda līdzdalība Tieslietu padomes locekļu atlasē varētu būt apsveicama, ja vien tā neskar Tieslietu padomes darba neatkarību. Tomēr ir jāuzmanās, lai šāda sistēma neradītu vēlēšanu un turpmākā Padomes darba politizāciju. Jebkurā gadījumā nedrīkstētu būt diskriminācijas, un tiesnešu apvienības locekļiem vajadzētu būt iespējai brīvi kļūt par Tieslietu padomes locekļiem.
33. Daudzas tiesnešu apvienības ir iesaistītas tiesnešu apmācībā, vai nu pašas organizējot apmācību, vai izstrādājot mācību materiālus un mācību līdzekļus²⁹, nodrošinot pieredzējušus pasniedzējus vai vismaz nosūtot ieteikumus iestādei, kas ir atbildīga par apmācību organizēšanu. CCJE savā Atzinumā Nr. 4 (2003) par atbilstošu tiesnešu sākotnējo apmācību un apmācību darba vietā valsts un Eiropas līmenī norāda, ka tiesu varai būtu galvenā loma apmācību organizēšanā vai pašai jābūt atbildīgai par apmācību organizēšanu un ka apmācību nevajadzētu uzticēt izpildvarai vai likumdevīvarai⁽³⁰⁾.

²⁰ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007) par Tieslietu padomi sabiedrības labā, 42. punkts.

²¹ Turpat, 8. un turpmākie punkti un 41. un turpmākie punkti.

²² Beļģija (Conseil consultatif de la magistrature), Bulgārija (Partnerības padome).

²³ Bulgārija.

²⁴ Rumānija, Spānija.

²⁵ Norvēģija (tiesnešu iecelšanas padomes locekļu priekšlikums), Slovākija (priekšlikums kā katrai pilsoniskajai apvienībai).

²⁶ Azerbaidžāna (divas kandidatūras uz katru no septiņām tiesnešu vietām).

²⁷ Nīderlande.

²⁸ Ziemeļmaķedonija (priekšsēdētājs, viens loceklis un deputāti).

²⁹ Austrija, Azerbaidžāna, Beļģija, Bosnija un Hercegovina, Bulgārija, Grieķija, Horvātija, Lietuva, Melnkalne, Horvātija, Ziemeļmaķedonija, Polija, Rumānija, Krievijas Federācija, Slovēnija, Spānija, Vācija, Šveice, Ukraina, Apvienotā Karaliste.

³⁰ CCJE Atzinums Nr. 4 (2003) par atbilstošu tiesnešu sākotnējo un tālākizglītību valsts un Eiropas līmenī, 16. punkts, sk. arī Eiropas hartu par tiesnešu statūtiem, 2.3. punkts.

Tādēļ ir ļoti lietderīgi iesaistīt tiesnešu apvienības, kas ir tuvas savu biedru vajadzībām un praktiskajai pieredzei.

34. Profesionālās ētikas principi būtu jāizstrādā pašiem tiesnešiem³¹. Tas, ka tiesneši brīvprātīgi apvienojas un ka pastāv forums, kurā notiek apmaiņa un debates, garantē stingru tiesnešu apņemšanos ievērot jebkādas tiesnešu asociāciju rīcības principus³² vai šādu principu izstrādi, ja tiesnešu asociācijas ir vismaz intensīvi iesaistītas³³.
35. Tā paša iemesla dēļ tiesnešu apvienības var izveidot struktūru, kas konsultētu tiesnešus, kuri saskaras ar problēmām, kas saistītas ar profesionālo ētiku vai ārpusstiesas darbību atbilstību viņu statusam³⁴.
36. Dažās dalībvalstīs tiesnešu asociācijas pārstāv tiesnešus disciplinārlietās, ja viņi to pieprasa. Nevar iebilst pret to, ka tiesnešu apvienības pārstāv savus biedrus disciplinārlietās un nodrošināt taisnīgu procedūru, jo īpaši, ja šādas procedūras tiek ļaunprātīgi izmantotas, lai organizētu noteiktu tiesnešu atstādināšanu. Tomēr ir jāraugās, lai nerastos iespaids, ka tiesnešu apvienības aizstāv tiesnešus, kas vainojami pārkāpumos. Tiesnešu apvienību svarīgs uzdevums ir veicināt uzticamu tiesnešu un tiesu varas pārskatatbildību.

B) Attiecībā uz citām valsts pilnvarām

37. CCJE uzskata, ka tiesnešu apvienībām būtu jāizvairās no savas darbības orientēšanas atbilstoši politisko partiju vai politisko amatu kandidātu interesēm, un tām nevajadzētu iesaistīties politiskos jautājumos, kas ir ārpus to mērķiem.
38. Tiesnešu apvienības pārstāv tiesnešu pieredzi un viedokli, un tām ir vajadzīgi veidi, kā savus apsvērumus un priekšlikumus nodot citām valsts varām. CCJE piekrīt Eiropas Hartas par tiesnešu statūtiem 1.8. panta paskaidrojuma rakstā paustajiem apsvērumiem, ka "tiesnešiem būtu jāiesaistās kopējā tiesu budžeta un atsevišķām tiesām paredzēto līdzekļu noteikšanā, kas nozīmē konsultāciju vai pārstāvības procedūru izveidi valsts un vietējā līmenī. Tas attiecas arī plašākā nozīmē uz tieslietu un tiesu administrēšanu" un ka "apspriešanās ar tiesnešiem, ko veic viņu pārstāvji vai profesionālās apvienības, par jebkurām ierosinātajām izmaiņām viņu statūtos vai jebkurām ierosinātajām izmaiņām attiecībā uz viņu atalgojuma bāzi vai sociālo labklājību, tostarp vecuma pensiju, nodrošina to, ka tiesneši netiek atstumti no lēmumu pieņemšanas procesa šajās jomās".
39. Eiropas Padomes Ministru komiteja uzskata, ka "līdzdalības demokrātija, kas balstās uz tiesībām censties noteikt vai ietekmēt kāda tiesību akta īstenošanu vai ietekmēt tā īstenošanu, ir "līdzdalības demokrātija, kas balstās uz tiesībām noteikt vai ietekmēt kāda tiesību akta īstenošanu vai ietekmēt tā īstenošanu".

---

³¹ CCJE Atzinums Nr. 3 (2002) par principiem un noteikumiem, kas reglamentē tiesnešu profesionālo uzvedību, jo īpaši ētiku, nesavienojamu uzvedību un objektivitāti, 48. punkta ii) apakšpunkts un 49. punkta iii) apakšpunkts; sk. arī Ieteikuma (2010)12 73. punktu.

³² Tiesnešu asociācijas ir izstrādājušas ētikas kodeksus Austrijā, Bulgārijā, Horvātijā, Dānijā, Somijā, Islandē, Itālijā, Maltā, Nīderlandē, Norvēģijā, Slovēnijā, Spānijā, Šveicē, Somijā.

³³ Cita tiesnešu asociācijas iesaistīšanās ētikas standartu noteikšanā: Azerbaidžāna, Beļģija, Igaunija, Vācija, Īrija, Īrija, Lietuva, Luksemburga, Melnkalne, Ziemeļmaķedonija, Rumānija, Slovākija, Zviedrija, Turcija, Ukraina, Apvienotā Karaliste.

³⁴ CCJE Atzinums Nr. 3 (2002) par principiem un noteikumiem, kas reglamentē tiesnešu profesionālo uzvedību, jo īpaši ētiku, nesavienojamu uzvedību un objektivitāti, 49. punkta iv) apakšpunkts un Ieteikums (2010)12, 74. punkts.

publiskās varas pilnvaras un atbildību, veicina pārstāvības un tiešo demokrātiju un ka tiesības uz pilsonisko līdzdalību politisko lēmumu pieņemšanā būtu jānodrošina indivīdiem, nevalstiskajām organizācijām (NVO) un pilsoniskajai sabiedrībai kopumā³⁵. Attiecībā uz nevalstiskajām organizācijām Ministru komiteja atzina "nevalstisko organizāciju (NVO) būtisko ieguldījumu demokrātijas un cilvēktiesību attīstībā un īstenošanā, jo īpaši veicinot sabiedrības informētību, līdzdalību sabiedriskajā dzīvē un nodrošinot valsts iestāžu pārredzamību un atbildību"⁽³⁶⁾. Ar NVO būtu jāapspriežas, izstrādājot primāros un sekundāros tiesību aktus, kas ietekmē to statusu, finansējumu vai darbības jomas³⁷.

40. CCJE ir pārliecināta, ka šīs līdzdalības iespējas būtu jāuztic arī tiesnešu apvienībām, lai gan tās nav pilsonisko sabiedrību pārstāvošas organizācijas, bet gan organizācijas, kuru biedri ieņem amatus trešās valsts varas struktūrās. CCJE savā Atzinumā Nr. 18 (2015) par tiesu varas stāvokli un tās attiecībām ar citām valsts varām modernā demokrātijā sniedz norādes attiecībā diskusiju ar citām valsts varām³⁸, dialogu ar sabiedrību³⁹ un atturības nepieciešamību attiecībās starp šīm trim varām⁴⁰. Šis atzinums līdzīgā veidā būtu jāizmanto kā vadlīniju avots attiecībā uz attiecībām starp tiesnešu apvienībām, no vienas puses, un likumdošanas un izpildvaru, no otras .
41. CCJE atbalsta tiesnešu apvienību līdzdalību likumdošanas procedūrā, ja likumprojektus, kas attiecas uz tieslietu jomu, ierosina izpildvara. Kad tiek izveidotas reformu komisijas vai līdzīgas stratēģisko projektu grupas, tajās būtu jāiesaista tiesnešu asociāciju pārstāvji, kurus izvirza asociācija. Vispārīgāk runājot, tiesnešu apvienību viedoklis būtu jāpieprasa un jāņem vērā izpildvarai visos līmeņos attiecībā uz tiesu sistēmas reformām un projektiem, tostarp budžeta jautājumiem un resursu piešķiršanu, darba apstākļiem un visiem tiesnešu statusa aspektiem.
42. Dažās dalībvalstīs tiesnešu apvienību oficiāla līdzdalība tiesību aktu izstrādes un grozīšanas procedūrā ir nodrošināta ar oficiālu regulējumu likumā vai normatīvajā aktā⁴¹. Vairākās citās dalībvalstīs tā ir vismaz pastāvīga prakse⁴². CCJE atzinīgi vērtē praksi, kas nodrošina tiesnešu asociācijām iespēju izskatīt un komentēt iecerētos tiesību aktus jautājumos, kas saistīti ar tiesnešu statusu un tiesu administrāciju, kam būtu jāparedz atbilstošs laiks un kuru rezultāti būtu nopietni jāņem vērā. Tajā pašā laikā tiesnešu apvienībām būtu jāizvairās no politiski strīdīgiem tematiem, kas nav to mērķi.
43. CCJE uzskata, ka tiesnešu asociāciju būtisks uzdevums ir atbildīgi iesaistīties iespēju meklēšanā, lai vēl vairāk uzlabotu tiesu sistēmu un stiprinātu tiesiskumu.

³⁵ Pamatnostādnes par pilsonisko līdzdalību politisko lēmumu pieņemšanā, CM (2017) 83, preambula.

³⁶ Ieteikums CM/Rec(2007)14 par nevalstisko organizāciju juridisko statusu Eiropā, preambulas 2. punkts.

³⁷ Turpat, 77. punkts.

³⁸ CCJE Atzinums Nr. 18 (2015) par tiesu varas stāvokli un tās attiecībām ar citām valsts varām modernā demokrātijā, 32. punkts.

³⁹ Turpat, 33. punkts.

⁴⁰ Turpat, 40. punkts un 53.-55. punkts.

⁴¹ Austrija (attiecībā uz parastajām tiesām), Igaunija, Vācija, Grieķija, Islande, Melnkalne, Nīderlande, Rumānija, Slovākija, Slovākija.

⁴² Somija, Itālija, Polija, Šveice, Somija.

C) mijiedarbībā ar sabiedrību kopumā

44. Tiesnešu apvienības ir īpaši piemērotas, lai informētu plašsaziņas līdzekļus un plašu sabiedrību par tiesu varas darbu un prioritātēm, tostarp par tiesnešu pienākumiem un pilnvarām, kā arī par tiesu varas un citu valsts varu lomu demokrātiskā tiesiskā valstī.
45. CCJE ar gandarījumu atzīmē, ka daudzas tiesnešu apvienības sniedz nozīmīgu un efektīvu ieguldījumu pasākumos, kuru mērķis ir veicināt attiecības un izpratni starp tiesu varu un sabiedrību, piemēram, tiesu izglītības programmas, informatīvie materiāli, atklātie tiesu pasākumi, publiskās debates, prezentācijas, citas informatīvas programmas u. c.⁴³ Šādi pasākumi ir visefektīvākie, ja tos īsteno tie, kas strādā sistēmā. Tāpēc tiesnešu asociācijām būtu šajos pasākumos. Šķiet, ka arvien biežāk tiesnešu apvienības rīko konferences, īsteno aktīvu plašsaziņas līdzekļu politiku un savā darbā izmanto sociālos plašsaziņas līdzekļus, un CCJE atzinīgi vērtē šos pasākumus.
46. Tiesnešu apvienības dažkārt sadarbojas ar NVO, lai sasniegtu noteiktus mērķus. Tas var uzlabot šādu kopīgu mērķu sasniegšanas iespējamību, ja vien tiek novērsta jebkāda politizācija.

VI. Kas nepieciešams, lai tiesnešu apvienības varētu pildīt savus uzdevumus

A. Vispārīgas pamatnostādnes

47. 2014. gadā Venēcijas komisija un EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību birojs (EDSO/ODIHR) pieņēma kopīgas Pamatnostādnes par biedrošanās brīvību⁴⁴ (turpmāk - Pamatnostādnes par biedrošanās brīvību), kas attiecas uz pamattiesībām veidot biedrības un apvienoties tajās. CCJE piekrīt šīm pamatnostādnēm. Lielāko daļu no šajā dokumentā noteiktajiem standartiem var piemērot arī tiesnešu apvienībām.
48. Jo īpaši CCJE atgādina šādus standartus:
  - a) ikvienam ir vienādas tiesības apvienoties⁴⁵;
  - b) veidošanai un reģistrācijai (attiecīgā gadījumā) nevajadzētu būt nevajadzīgi apgrūtināšanai vai atturīgai⁽⁴⁶⁾;
  - c) būtu jāievēro un jārada iespēja ievērot pašpārvaldes principu⁽⁴⁷⁾, kas cita starpā nozīmē, ka būtu jāaizliedz jebkāda ietekme no ārpuses uz mērķiem un to īstenošanu, uz iekšējo struktūru⁴⁸ un tiesnešu asociācijas amatpersonu izvēli⁽⁴⁹⁾;

⁴³ CCJE Atzinums Nr. 7 (2005) par tiesiskumu un sabiedrību, A nodaļa: Tiesu attiecības ar sabiedrību, 10.-20. punkts, un CCJE Atzinums Nr. 6 (2004) par taisnīgu tiesu saprātīgā termiņā un tiesneša lomu tiesas procesos, ņemot vērā alternatīvus strīdu izšķiršanas līdzekļus, A nodaļa: Tiesu pieejamība, 11.-18. punkts.

⁴⁴ Venēcijas Komisijas un EDSO/ODIHR kopīgās pamatnostādnes par biedrošanās brīvību, VC CDL-AD (2014)046 resp. EDSO/ODIHR Legis Nr. GDL-FOASS/263/2014.

⁴⁵ Turpat, 122. un turpmākie punkti.

⁴⁶ Turpat, 151. punkts.

⁴⁷ Turpat, 169. un 171. punkts.

⁴⁸ Turpat, 175. punkts.

⁴⁹ Turpat, 174. punkts.

- d) būtu jānodrošina iespēja iesaistīties pārrēdzamā likumdošanas procesā un dialogā⁵⁰ un sniegt komentārus par valsts ziņojumiem starptautiskajiem dalībniekiem⁵¹;
- e) darbības pārtraukšana vai apturēšana būtu iespējama tikai ļoti izņēmuma gadījumos⁽⁵²⁾, un tā būtu jāpārskata neatkarīgai tiesai⁵³;
- f) jāļauj izmantot jaunās tehnoloģijas, kā tas ir ikvienam; jāaizliedz uzraudzības pasākumi, kuru mērķis ir īpaši novērot apvienības un bloķēt tīmekļa vietnes⁽⁵⁴⁾.

B. Tiesnešu īpašais stāvoklis

- 49. Attiecībā uz tiesnešu apvienībām, šķiet, ir jāņem vērā dažas iezīmes, kas izriet no tiesnešu īpašā stāvokļa un uzdevumiem. Tiesnešiem jābūt neatkarīgiem un objektīviem. Viņiem ne tikai jābūt neatkarīgiem un objektīviem, bet arī jāuzskata par tādiem. Tiesneši veido tiesu varu, kas ir viena no trim valsts varām, bet ir vara, kas ir piešķirta atsevišķiem tiesnešiem vai to kolēģijām.
- 50. Tiesu varai kā valsts varas nav tik viegli kā izpildvarai vai likumdevējvarai, kuras abas ir politisko partiju un hierarhiju racionalizētas, veidot kopīgu gribu un vienoti komunicēt ar citām varām, plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrību kopumā.
- 51. Tiesnešiem ir arī pamattiesības uz vārda brīvību⁽⁵⁵⁾, lai gan atsevišķus tiesnešus ierobežo konfidencialitātes noteikumi attiecībā uz viņu lietām un citu informāciju, kad runa ir par paziņojumu sniegšanu un domu paušanu.
- 52. Viena tiesneša paziņojuma ietekmei noteikti ir ierobežota ietekme. Tiesnešu apvienības var palīdzēt novērst šos raksturīgos trūkumus divējādi. Tās var palīdzēt atrast kopēju nostāju un var efektīvi šo nostāju darīt zināmu ārējiem dalībniekiem.
- 53. Ja tieslietu sistēmā ir vairāk nekā viena tiesnešu apvienība, tiesnešu apvienībām dažkārt ir atšķirīgas nostājas attiecībā uz noteiktām kopīgām problēmām. Lai gan plurālisms bagātina demokrātiskās debates par tiesiskumu, CCJE atzinīgi vērtē centienus rast kopēju nostāju svarīgos jautājumos, lai panāktu spēcīgu ietekmi uz citiem dalībniekiem tieslietu sistēmā un ārpus tās.
- 54. CCJE atzīst tiesnešu apvienību nozīmi un vērtību. Tām ir potenciāls būtiski veicināt tiesiskumu dalībvalstīs, pat ja iepriekš minētās tiesnešu apvienību iezīmes rada īpašus ierobežojumus un izpratni.
- 55. CCJE ir pārliecināta, ka prasība, lai tiesnešu apvienības būtu neatkarīgas un pašpārvaldes struktūras, ir būtisks elements, kas, no vienas puses, ir aspekts pamattiesībām veidot apvienības un apvienoties tajās, bet, no otras puses, ir cieši saistīts ar tiesnešu un tiesu varas neatkarību un dalīšanas un līdzsvara principu.

⁵⁰ Turpat, 183. un 184. punkts.

⁵¹ Turpat, 186. punkts.

⁵² Turpat, 244., 245., 251. punkts.

⁵³ Turpat, 244. un 256. punkts.

⁵⁴ Turpat, 265., 270., 271. punkts.

⁵⁵ ECT 2016. gada 23. jūnija spriedums lietā *Baka pret Ungāriju*; 2012. gada 20. novembra spriedums lietā *Harabin pret Slovākiju*; skatīt arī ECTK 11. pantu.

valsts pilnvaras. Lai gan tiesnešu apvienības nav šo konstitucionālo tiesību nesējas, praksē uz tiesnešiem un tiesu varu var netieši izdarīt spiedienu un ietekmēt, ja tiek īstenota ietekme uz tiesnešu apvienībām.

56. Tādēļ ir absolūti nepieciešams, lai tiesnešu asociāciju mērķi, iekšējā struktūra, sastāvs un amatpersonu izvēle būtu brīva no ārējas ietekmes vai kontroles.
57. Dalībai asociācijā nevajadzētu ietekmēt tiesnešu karjeru, un tai nevajadzētu būt ne izdevīgai, ne neizdevīgai. Locekļiem nevajadzētu būt pienākumam izpaust savu dalību⁽⁵⁶⁾ tādējādi iejaucoties viņu tiesībās uz privātumu attiecībā uz šādiem sensitīviem datiem. Ņemot vērā, ka tiesnešu apvienības šajā sakarā aizsargā savas intereses, ar dalības datiem ir jāizturas tāpat kā ar arodbiedrību datiemkuru gadījumā informācijas izpaušana ir izslēgta⁵⁷. Pat ja noteikumi paredz, ka tiesnešiem ir jādeklarē aktīvi un intereses, lai padarītu pārredzamus iespējamus interešu konfliktus, tas nevar ietvert dalības deklarēšanu tiesnešu asociācijās, jo starp šādu dalību un tiesnešu funkciju veikšanu nav interešu konflikta.

C. Resursi un pārvaldība

58. Atkarībā no mērķu klāsta un to īstenošanai paredzētajiem līdzekļiem tiesnešu apvienībām ir nepieciešami dažādi resursi. Lielākajai daļai asociāciju galvenais ienākumu avots ir biedra nauda. Dalības maksām nevajadzētu būt diskriminējošām vai pārmērīgi augstām, tādējādi radot risku, ka no dalības tiks izslēgti tiesneši, kuri nevar tās atļauties.
59. Bieži vien būs nepieciešams papildu finanšu vai cits aprīkojums. CCJE atbalsta Pamatnostādnēs par biedrošanās brīvību ietvertu prasību, ka "biedrībām ir jābūt brīvībai meklēt, saņemt un izmantot vietējos, ārvalstu vai starptautiskos finanšu, materiālos un cilvēku resursus savas darbības veikšanai"⁽⁵⁸⁾. Neatkarīgi no tā, kāds finansējums ir pieejams, tam jābūt pārredzamam, un tas nedrīkst mazināt vai radīt iespaidu, ka tas mazina tiesnešu asociāciju neatkarību.
60. Daudzas apvienības gūst zināmus ienākumus no publikācijām, mācību pasākumiem, semināru, konferenču un citu pasākumu organizēšanas vai dalības valsts vai starptautiskos projektos. Citas gūst labumu no saviem aktīviem, ziedojumiem, novēlējumiem un subsīdijām. Ja tiek izmantoti šādi papildu ienākumu avoti, ir maksimāli jāuzmanās, lai netiktu pārkāpta asociācijas neatkarība un nerastos pat šķietama ietekme asociācijas darbību. Tas jāņem vērā arī tad, ja atbalsts tiek sniegts valsts budžeta un ir balstīts uz noteiktiem nosacījumiem. Publisko līdzekļu tērēšana no valsts budžeta parasti rada zināmu finanšu kontroli. Tādēļ jāievēro piesardzība ne tikai attiecībā uz atkarību no šāda finansējuma, bet arī attiecībā uz īstenoto kontroli, kas nekad nevar ietvert kontroli pār darbības saturu vai prioritāti.
61. Tiesnešu apvienību finansēšana nedrīkst kaitēt to bezpeļņas raksturam, kas nozīmē, ienākumu gūšana nedrīkst būt to galvenais mērķis. Asociācija

---

⁵⁶ Sk. 2017. gada 2. novembra CCJE Biroja atzinumu par 2017. gada 11. augusta grozījumiem Bulgārijas Tiesu sistēmas likumā (CCJE-BU(2017)10), 10.-16. punkts.

⁵⁷ Turpat, 13. punkts, un Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) Valdes Asociāciju brīvības komitejas lēmumu un principu apkopojums, Piektais (pārskatītais) izdevums, 2006. gads, 866. punkts.

⁵⁸ Kopīgās pamatnostādnēs par biedrošanās brīvību, 32. punkts.

nedrīkst sadalīt starp saviem biedriem peļņu, kas gūta no tās darbības, bet tai tā jāiegulda asociācijā tās mērķu sasniegšanai⁵⁹. Tiesnešu apvienībām būtu jāievieš stingri pārredzamības noteikumi par to finansējumu.

D. Iekšējā struktūra

62. Tiesnešu apvienības apgalvo, ka darbojas savu biedru vārdā un ka tās vada kopīga griba. Tam ir nepieciešama demokrātiska struktūra asociācijas ietvaros, kā arī lēmumu pieņemšana un darbību pārredzamā veidā. Tas ir vēl svarīgāk, ja apvienības savas lielās reprezentativitātes dēļ plāno runāt visu tiesnešu vai visu konkrētas jurisdikcijas tiesnešu vārdā.
63. Lai izpildītu šīs prasības, CCJE iesaka, lai asociācijas amatpersonas (prezidentu, valdi, citus) demokrātiskā, nediskriminējošā veidā ievēlētu tās biedri vai biedru ievēlētie delegāti. Valdes vai citu izpildinstitūciju lēmumiem jābūt pārredzamiem un pamatotiem. Būtu jāveido atklāts dialogs starp biedriem un amatpersonām, dodot taisnīgu iespēju katrai apvienības grupai tikt uzklautai bez jebkādas diskriminācijas.

E. Attiecības ar politiskajām partijām

64. Tiesnešu un to amatpersonu apvienībām nevajadzētu būt kādas politiskās partijas dalībniecēm vai atbalstīt tās. Būtu skaidri jānoraida politisko partiju vai grupu mēģinājumi ietekmēt asociācijas politiku vai tās amatpersonu vēlēšanas. Asociācijas pārstāvjus nevajadzētu uzskatīt par politisko grupu pārstāvjiem, bet gan par dalībniekiem, kas ir uzticīgi tikai tieslietu sistēmas prasībām. Tas nenozīmē, ka tiesnešu apvienības nesadarbojas ar politiskajām partijām. Lai paustu un cīnītos par tieslietu sistēmas vajadzībām un nepieciešamajām reformām, tiesiskumu un cilvēktiesību ievērošanu, tiesnešu apvienībām, ja ir nepieciešamas debates, var nākties iesaistīties apmaiņā ar politiskajām partijām, kuras ir apņēmušās atbalstīt demokrātiju un tiesiskumu.
65. CCJE neatbalsta sistēmas, kurās dažādas asociācijas biedru grupas sponsorē, ieceļ vai atbalsta dažādas politiskās partijas, jo īpaši laikā, kad notiek asociācijas amatpersonu vēlēšanu kampaņas.

F. Tiesnešu un arodbiedrību apvienības

66. Tiesnešu darba apstākļi, atalgojums, pensijas un drošība ir jānodrošina valstij. Tādējādi tiesneši saskaras ar līdzīgu izaicinājumu aizsargāt un uzlabot savu personisko situāciju kā citas personas attiecībā pret darba devējiem, un šajā ziņā tiesnešu apvienībām ir līdzīgas intereses kā arodbiedrībām.
67. Tiesneši var arī veidot arodbiedrības un iestāties arodbiedrībās⁶⁰. Tiesību akti var noteikt dažus šo tiesību ierobežojumus attiecībā uz tiesnešiem, taču šie ierobežojumi nedrīkst pilnībā atņemt tiesnešiem šīs pamattiesības⁶¹.
68. Tiesnešu dalība arodbiedrībās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīga. Dažās dalībvalstīs juridiskās un kultūras tradīcijas paredz, ka šāda dalība

---

⁵⁹ Turpat, 43. punkts.

⁶⁰ Bangaloras Tiesiskās saskarsmes principu komentārs, 176. punkts.

⁶¹ Skatīt ECT *lietu Matelly pret Franciju*.

kā nesavienojamu ar tiesneša amatu un lomu. Citās dalībvalstīs daži tiesneši ir gan arodbiedrību, gan tiesnešu asociāciju biedri. Ir arī dažas tiesnešu apvienības, kas ir atzītas par arodbiedrībām vai pašas sevi par tādām uzskata⁶². Dažkārt arodbiedrības statuss tām nodrošina papildu līdzekļus.

69. Šīs dažādās tradīcijas ir jāievēro. Tomēr CCJE ir jāuzsver, ka ir jā rūpējas par to, lai gadījumā, ja arodbiedrībās dominē partiju politika, šāda politizācija neietekmētu tiesnešus un viņu tēlu. Pretējā gadījumā šāda prakse varētu izraisīt aizdomas par neobjektivitāti un taisnīguma trūkumu.

VII. Starptautisko tiesnešu asociāciju statuss, mērķi un loma

70. Pēdējās desmitgadēs Eiropā ļoti ātri izveidojās kopēja tiesiskā telpa. No vienas puses, tika radīts arvien vairāk instrumentu pārrobežu sadarbībai starp valstu tiesu iestādēm. No otras puses, ECTK un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras ietvaros kopīgās Eiropas pamatvērtības ir tieši ietekmējušas valstu tiesību sistēmas un to darbību. Līdztekus tam judikatūras attīstība un pilnvaras noteikt standartus un izpildīt kopējos noteikumus daļēji tika nodotas Eiropas līmeņa dalībniekiem. Šīs jaunās Eiropas iestādes tika izveidotas un piepildītas, ietekmējot valstu izpildvaras vai likumdevējvaras pārstāvjus.
71. Līdztekus iepriekš aprakstītajām norisēm valstu tiesu iestāžu pārstāvji ir iesaistījušies arī Eiropas līmenī. Ir izveidotas vairākas Eiropas tiesnešu apvienības, no kurām dažas ir valstu apvienību federācijas, citās apvienībās ir dažādu valstu tiesneši, bet vēl citās apvienībās piedalās gan valstu apvienības, gan individuāli locekļi.
72. Šādas apvienības saviem biedriem sniedz svarīgu iespēju apmainīties ar pieredzi par dažādām tiesību sistēmām un kopīgu standartu un vērtību interpretāciju.
73. Tāpat kā valstu tiesnešu apvienības, arī Eiropas tiesnešu apvienības ir apņēmušās aizstāvēt un veicināt tiesnešu un tiesu varas neatkarību, kā arī aizsargāt un veicināt tiesiskumu.
74. Tās cenšas veidot dialogu ar Eiropas līmeņa dalībniekiem, veicināt standartu noteikšanu šajā līmenī un pievērst Eiropas iestāžu uzmanību problēmām dalībvalstu tiesu sistēmās.
75. Eiropas tiesnešu apvienības novēro dalībvalstu tiesu sistēmu attīstību un to atbilstību Eiropas standartiem. Tās ir plašas pieredzes apkopojums un platforma apmaiņai starp valstu tiesu iestādēm, vienlaikus veicinot Eiropas standartus. Eiropas apvienības sniedz ievērojamu ieguldījumu savu biedru informēšanā par Eiropas norisēm, jaunu tiesu praksi un standartu izstrādi, kā arī Eiropas standartu apmācībā.

---

⁶² Somija, Francija, Grieķija, Luksemburga (asociācija ir neregistrēta valsts ierēdņu arodbiedrības apakšstruktūra), Nīderlande, Somija.

76. Pateicoties dalībai Eiropas tiesnešu asociācijās, valstu asociācijām ir lielākas iespējas ziņot par problēmām Eiropas iestādēm, un tās var stiprināt savu ietekmi, pateicoties Eiropas asociāciju reputācijai. Pašās dalībvalstīs argumentus dažkārt uztver nopietnāk, ja tos izvirza Eiropas līmeņa dalībnieks.
77. CCJE, kas ir pieņēmusi Eiropas tiesnešu apvienības novērotāju statusā, ir pateicīga par to auglīgo ieguldījumu tās pārdomās. Tā iesaka arī citiem Eiropas dalībniekiem sekot šim piemēram un iesaistīt šīs apvienības savā darbā.

VIII. Kā dalībvalstīm būtu jārikojas ar tiesnešu asociācijām

78. Tiesnešu asociāciju galvenie mērķi - veicināt un aizstāvēt tiesnešu un tiesu varas neatkarību, tiesiskumu un cilvēktiesības - ir saskaņoti ar Eiropas Padomes pamatprincipiem un tās dalībvalstu saistībām. Šīm kopīgajām interesēm būtu jārada tiesnešu apvienību un dalībvalstu kopīgi centieni.
79. Valstīm ne tikai jāatturas no nepamatotu netiešu ierobežojumu piemērošanas tiesībām miermīlīgi pulcēties un apvienoties, kā arī tiesībām uz vārda ⁽⁶³⁾ bet arī jāaizsargā šīs tiesības⁶⁴.
80. Tāpēc dalībvalstīm būtu jānodrošina sistēma, kas tiesnešiem ļauj brīvi īstenot savas tiesības apvienoties un kurā tiesnešu apvienības var sekmīgi strādāt, lai sasniegtu savus mērķus.
81. Tiesnešu asociācijām un dalībvalstīm jāiesaistās atklātā un pārredzamā dialogā, kas balstīts uz uzticēšanos, par visiem svarīgajiem jautājumiem, kas saistīti ar tiesu sistēmu.
82. Politikiem vajadzētu atturēties no mēģinājumiem ietekmēt tiesnešus vai to apvienības, lai tie atbalstītu partiju politikas intereses, ne ar draudiem, nepamatotām apsūdzībām vai kampaņām plašsaziņas līdzekļos, ne arī nodrošinot amatpersonām vai biedriem profesionālu paaugstinājumu vai priekšrocības, ne arī ar citiem līdzekļiem.
83. Dalībvalstīm būtu jāizmanto sava ietekme uz Eiropas iestādēm un jāatbalsta iniciatīvas, lai izveidotu un veicinātu dialogu starp šīm iestādēm un Eiropas tiesnešu apvienībām.

IX. Secinājumi un ieteikumi

1. Tiesnešu apvienības ir pašpārvaldes bezpeļņas organizācijas, ko veido biedri, kuri brīvprātīgi piesakās dalībai.
2. CCJE uzskata, ka ir ļoti vēlams, lai katrā tiesu sistēmā būtu vismaz viena šāda tiesnešu apvienība.

⁶³ Skatīt ECT *lietu Kudeshkina pret Krieviju* (26.02.2009.).

⁶⁴ Par negatīvajiem un pozitīvajiem pienākumiem sk. ECT *lietu Öllinger pret Austriju*, 35. punkts un citi; sk. ANO īpašā referenta par tiesībām uz miermīlīgu pulcēšanās un biedrošanās brīvību 2012. gada 21. maija (A/HRC/20/27), 33.-42. punkts.

3. Dalībvalstīm ir jānodrošina sistēma, kurā var efektīvi īstenot tiesnešu apvienošanās tiesības un tiesības uz vārda brīvību, un tām ir jāatturas no jebkādas iejaukšanās, kas varētu skart tiesnešu apvienību neatkarību.
4. Svarīgākie tiesnešu apvienību mērķi ir noteikt un aizstāvēt tiesnešu neatkarību, aizsargājot viņu statusu un cenšoties nodrošināt viņiem atbilstošus darba apstākļus, kā arī veicināt un uzlabot tiesiskumu.
5. Tiesnešu asociācijām var būt svarīga loma arī tiesnešu apmācībā un ētikā, kā arī tās var veicināt tiesu sistēmas reformas.
6. Tiesnešu apvienības ar savu lomu un darbu var sniegt izšķirošu ieguldījumu tieslietu sistēmas un nodrošināšanā. Jebkurā gadījumā šādam ieguldījumam vajadzētu būt nozīmīgam un vērtīgam.
7. Tiesnešu asociācijām būtu ieteicams nodrošināt iespēju izskatīt un komentēt plānotos tiesību aktus jautājumos, kas saistīti ar tiesnešu statusu un tiesu administrēšanu.
8. Dialogs starp tiesu administratoriem un tiesnešu asociāciju pārstāvjiem, kas balstīts uz atklātību un savstarpēju cieņu pret viņu attiecīgajām lomām, veicinās tiesu sistēmas efektivitāti un tās reformas.
9. Tiesnešu apvienības var labi informēt plašsaziņas līdzekļus un sabiedrību kopumā par tiesu varas un tiesnešu lomu un darbību.
10. Tiesnešu asociācijām būtu jāizvairās no savas darbības orientēšanas atbilstoši politisko partiju vai politisko amatu kandidātu interesēm, un tām nevajadzētu politisku jautājumu risināšanā. To darbībai būtu jāaprobežojas ar to mērķu jomu.
11. Tiesnešu apvienībām jābūt demokrātiski strukturētām. Finansējumam un lēmumu pieņemšanai vajadzētu būt pārredzamai vismaz biedriem.
12. Tiesnešiem nevar uzlikt par pienākumu atklāt savu dalību tiesnešu asociācijā.
13. Tiesnešu apvienības veicina pārrobežu sadarbību un dod iespēju apmainīties ar citu dalībvalstu apvienībām. Tās apvienojas arī Eiropas līmenī ar vairāku Eiropas tiesnešu asociāciju un organizāciju starpniecību.
14. Eiropas līmeņa tiesnešu apvienībām ir nozīmīga loma Eiropas vērtību un Eiropas juridisko standartu veicināšanā un aizsardzībā tiesiskuma un cilvēktiesību jomā. Tāpēc valstu un starptautiskajām iestādēm būtu jāpievērš pienācīga uzmanība šo apvienību darbam.
15. CCJE iesaka Eiropas iestādēm paļauties uz pieredzi un novērojumiem, ko Eiropas asociācijas apkopojušas no dažādām dalībvalstīm un tiesu sistēmām, un izmantot tos.
16. CCJE veicina regulāru apmaiņu starp tiesnešu asociācijām un Eiropas ieinteresētajām personām.